

Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії

Андрій Слащук
Ірина Поручинська

ГЕОГРАФІЯ НАСЕЛЕННЯ З ОСНОВАМИ ДЕМОГРАФІЇ

Методичні рекомендації

до практичних робіт для студентів денної та заочної форм навчання

Луцьк – 2022

УДК 911.3:

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (*протокол № 1 від 21 вересня 2022 р*)

Рецензенти:

Король П. П. – кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри кафедри геодезії, землевпорядкування та кадастру Волинського національного університету імені Лесі Українки

Мандрик І. П. – кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної та соціальної географії Волинського національного університету імені Лесі Українки

Слащук А. М., Поручинська І. В. Географія населення з основами демографії: Методичні рекомендації до практичних робіт для студентів денної та заочної форм навчання. Луцьк. 2022. 35 с.

Методичні рекомендації розроблені до програми курсу «*Географія населення з основами демографії*» як одного з важливих у загальному циклі професійної та практичної підготовки бакалаврів денної і заочної форм навчання спеціальностей 014 Середня освіта (Географія) та 106 Географія.

Тематика практичних робіт в повній мірі дозволить студентам закріпити свої теоретичні знання з даного курсу. Приведені теоретичні відомості та методичні вказівки дозволяють студентам підготуватися до виконання практичних робіт без використання додаткової літератури.

УДК 911.3:

© Слащук А. М., Поручинська І. В., 2022

© ВНУ імені Лесі Українки

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Метою дисципліни є набуття студентами теоретичних і практичних знань трьох головних напрямків вивчення: формування чисельності населення (а отже, її динаміки, природного і механічного руху), складу (етнічного і соціального), розселення населення. Важливим для неї, зокрема у вивченні чисельності населення і його природного руху (відтворення) є вивчення статево-вікової структури і механічного руху, з якими пов'язано формування трудових ресурсів. Все це обумовлює необхідність розгляду у курсі закономірностей та інших теоретичних питань, пов'язаних з аналізом відтворення населення, його складу, з міграціями та розселенням.

До кінця навчання студенти набудуть такі компетентності:

інтегральна компетентність:

- здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності вчителя географії із застосуванням сучасних теорій та методів географічної та освітніх наук, із використанням комплексу міждисциплінарних даних, за умов недостатності інформації та невизначеністю педагогічних умов організації освітньо-виховного процесу в основній (базовій) школі;
- здатність застосовувати ґрунтовні знання щодо набуття теоретичних і практичних знань для формування світогляду знань культурно-освітнього рівня про глобальні і регіональні проблеми України та її регіонів. Динамічна комбінація способів мислення та професійних якостей щодо сучасних геополітичних проблемам і глобальних концепцій людства.

загальні компетентності:

знання й розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК–1);

- здатність використання сучасних, у т.ч. інформаційних технологій, навички застосування програмних засобів (ЗК–2);
- здатність вчитися і бути сучасно освіченим, усвідомлювати і оволодівати можливістю навчання впродовж життя (ЗК–4);

- здатність до письмової й усної комунікації державною мовою (ЗК–5);
- здатність до ділових комунікацій у професійній сфері, знання етики ділового спілкування, навички роботи в команді (ЗК–7);
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК–8);
- здатність до використання знань в практичній ситуації, до адаптації та дії в новій ситуації (ЗК–9).

спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- здатність демонструвати знання про структуру географії, предмет її дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку, значення для суспільства (СК-1);
- здатність використовувати поняття, концепції, парадигми, теорії географії для комплексної характеристики географічних явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, в межах України, локальному) (СК-3);
- здатність належно використовувати географічну термінологію, ефективно і вільно передавати географічні ідеї, принципи і теорії письмовими, усними та візуальними засобами (СК-4);
- здатність виконувати польові дослідження природних і суспільних об'єктів та процесів, педагогічні дослідження, інтерпретувати отримані результати досліджень, застосовувати їх у професійній діяльності (СК-5);
- здатність до комплексного планування, організації та здійснення навчальних проєктів, підготовки аналітичної звітної документації та презентацій (СК-8);
- здатність до комунікації зі спільнотами, уміння організувати комунікацію учнів, створювати рівноправне, справедливе освітнє середовище (СК-9);
- здатність пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах (СК-12);

- здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем та людиною, розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства (СК-13);

здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку, аналізувати і пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України (СК-14).

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні знати: теоретичні основи курсу; походження людини на землі; історію формування, динаміку чисельності і розміщення населення; расову, етнічну та статеву-вікову структури; теорії і концепції народонаселення; міграції населення, їх суть і види; географію трудових ресурсів і ринок праці; розселення населення і його територіальну диференціацію; розміщення української діаспори; проблеми етнонаціональної політики.

У результаті вивчення дисципліни “Географія населення з основами демографії” студент повинен:

знати: теоретичні основи курсу; походження людини на землі; історію формування, динаміку чисельності і розміщення населення; расову, етнічну та статеву-вікову структури; теорії і концепції народонаселення; міграції населення, їх суть і види; географію трудових ресурсів і ринок праці; розселення населення і його територіальну диференціацію; розміщення української діаспори; проблеми етнонаціональної політики.

вміти: аналізувати географічні основи народонаселення; характеризувати демографічну ситуацію і давати її оцінку; виявляти закономірності демографічних процесів; визначати розміщення і густоту населення; встановлювати міграції населення, їх суть і види; вміти визначати суть і структуру трудових ресурсів; аналізувати розселення і його територіальну організацію; картографувати статистичний матеріал з народонаселення

ПРАКТИЧНІ РОБОТИ

Практична робота № 1

Тема: Розвиток географії населення як науки

Мета: Вивчити етапи становлення «Географії населення»; аналізувати внесок у розвиток географії населення географічних шкіл; визначати місце дисципліни в структурі географічної науки.

Питання для обговорення:

1. Як зароджувалися і формувалися перші географічні знання про населення?
2. Яке значення німецької школи антропогеографії для подальшого розвитку географії населення у світі?
3. Як розуміли предметну сферу «географії людини» представники французької школи?
4. Який внесок у розвиток географії населення зробили С. Рудницький, В. Садовський, В. Кубійович, О. Степанів?
5. Які сучасні напрями розвитку географії населення в Україні?
6. Що є об'єктом і предметом дослідження географії населення?
7. Які наукові методи використовують у процесі географічного дослідження населення.

Аудиторні завдання:

1. Опишіть етапи становлення географії населення.

Таблиця 1

Етап	Автор	Досягнення

2. На основі аналізу літературних джерел скласти схему, яка відображає структуру географії населення та її зв'язки з іншими науками.
3. Скласти схему „Способи збору інформації про населення світу”. Назвати головні джерела статистичної інформації про населення.
4. Виявити, які способи отримання статистичної інформації про населення використовують різні міжнародні інституції та державні статистичні служби.

Рекомендована література:

1. Влах М. Географія населення: словник-довідник. Л. : Видав, центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005.
2. Гудзеляк І. І. Географія населення: навч. Посібник І. І. Гудзеляк. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 126 с.

3. Джаман В. О., Круль В. П., Чернюх Г. Я. Демогеографія. Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2002.
4. Заставецька О. В., Заставецький Б. І. Географія населення України: Навч. Посібник. Тернопіль, 2007.
5. Прибиткова І. М. Основи демографії. К.: АртЕк, 1995.

Практична робота № 2

Тема: Чисельність і відтворення населення світу

Мета: Вивчити основні географічні відмінності в динаміці і природному русі населення світу та України, навчитися працювати із статистичним матеріалом по демографії і демогеографії, засвоїти термінологію.

Питання для обговорення:

1. Джерела для визначення чисельності населення і інших його демографічних показників.
2. Типи відтворення населення.
3. Фактори, які визначають величину народжуваності, смертності, природного приросту
4. Визначальні фактори та головні елементи політики народонаселення.
5. Найбільші країни світу за чисельністю населення, в т.ч. у Європі, Азії, Африці, Америці. Сучасні тенденції зміни чисельності населення країн цих материків.
6. Тенденції динаміки народжуваності, смертності, природного приросту в країнах різного типу.
7. Показники народжуваності, смертності, природного приросту населення.
8. Основні риси динаміки населення України у ХІХ-ХХ ст.

Аудиторні завдання:

1. Виписати і засвоїти наступні терміни: «народжуваність», «смертність», «природний приріст», «середня тривалість життя», «відтворення населення», «демографічний вибух», «демографічна революція», «демографічна ситуація», «демографічний процес», «демографічна політика».

2. На основі таблиці 1 побудуйте графік і поясніть причини різних величин народжуваності в Україні та у Волинській області.

3. На основі таблиці 2 побудуйте графік і поясніть причини відмінних величин народжуваності різних типологічних груп країн.

4. На основі таблиць 3 і 4 побудуйте графіки і поясніть причини відмінних величин смертності у країнах різних типологічних груп та у Волинській області.

5. На основі таблиць 5 і 6 побудуйте графіки природного руху населення. Поясніть, що визначає величину природного приросту і динаміку чисельності населення країн.

Вихідні дані:

Таблиця 1

Динаміка народжуваності населення в Україні та у Волинській області, (на 1000 жителів)

	Роки									
	1940	1960	1970	1980	1989	1990	1994	2001	2010	2020
Україна	27,3	20,5	15,2	14,8	13,3	12,7	10,0	7,7	10,8	8,7
Волинська область	25,7	25,0	17,9	18,0	15,9	15,4	13,7	10,7	14,3	10,9

Таблиця 2

Динаміка народжуваності населення у зарубіжних країнах (на 1000 жителів)

Країна	Роки						
	1950-1954	1955-1959	1965	1970	1981	1989	2020
Польща	30,1	27,1	17,3	16,8	18,9	15,0	10,2
Болгарія	21,6	18,7	15,3	16,3	14,1	12,0	9,0
Румунія	24,9	22,9	14,6	21,1	17,7	16,0	10,3
США	24,5	24,6	19,4	18,2	15,9	15,0	14,7
Великобританія	15,9	16,4	18,3	16,2	13,1	14,0	13,1
Франція	19,5	18,4	17,8	16,7	14,9	14,0	13,9
Іспанія	20,3	21,3	21,1	19,6	14,1	12,0	12,0
Швеція	15,5	14,5	15,9	13,7	11,3	13,0	11,4
Японія	23,6	18,2	18,7	18,8	13,1	11,0	9,3
Австралія	21,0	22,6	19,7	20,6	18,8	15,0	12,7
Йорданія	45,0	40,0	48,1	48,9	49,3	39,2	27,0
Шрі-Ланка	38,5	36,6	33,1	29,4	28,5	21,0	19,1
Монголія	26,9	35,9	40,6	40,2	36,7	36,1	20,9
Туніс	30,8	42,8	44,3	36,2	35,0	22,0	15,1

Таблиця 3

Динаміка смертності населення в Україні та у Волинській області (на 1000 жителів)

	Роки									
	1940	1960	1970	1980	1989	1990	1994	2001	2010	2020
Україна	14,3	6,9	8,9	11,4	11,1	12,7	14,7	15,3	15,2	14,8
Волинська область	12,3	6,8	8,2	10,5	10,7	15,4	13,5	13,8	13,9	13,2

Таблиця 4

Динаміка смертності населення у зарубіжних країнах (на 1000 жителів)

Країна	Роки						
	1946-1950	1951-1955	1961-1963	1970	1981	1989	2020
Австрія	12,8	12,0	12,5	13,2	12,7	11,0	8,5
Бельгія	13,0	12,2	12,3	12,4	11,3	11,0	10,2
Великобританія	11,7	11,7	11,9	11,8	11,8	11,0	10,5
Данія	9,3	8,9	9,6	9,8	11,0	12,0	10,0
Італія	11,1	9,8	9,8	8,7	9,5	10,0	10,1
Нідерланди	7,9	7,5	7,8	8,4	8,1	9,0	8,2
Норвегія	9,2	8,5	9,4	9,8	10,2	10,0	8,9
Франція	13,1	12,7	11,4	10,6	10,3	10,0	8,7

Швеція	10,2	9,7	9,9	9,9	11,1	12,0	9,8
Алжир	22,3	13,7	...	16,9	14,2	12,0	4,0
Туніс	13,3	8,7	10,4	16,0	11,5	7,0	6,2
Венесуела	13,5	14,0	7,1	7,8	5,6	5,0	5,0
Колумбія	14,7	16,0	12,6	10,6	8,2	6,0	5,1
Мексика	17,8	15,4	10,8	9,9	5,9	6,0	5,5

Таблиця 5

**Динаміка природного руху населення в Україні та у Волинській області
(на 1000 жителів)**

	Роки									
	1940	1960	1970	1980	1989	1990	1994	2001	2010	2020
Україна	13,0	13,6	6,3	3,4	2,2	0,0	-4,7	-7,6	-4,2	-6,1
Волинська область	13,4	18,2	9,7	7,5	5,2	0,0	0,2	-3,1	0,6	-2,3

Таблиця 6

**Динаміка природного приросту населення у зарубіжних країнах
(на 1000 жителів)**

Країна	Роки									
	1920-1929	1930-1939	1946-1950	1951-1955	1961-1963	1970	1974	1981	2020	
Австрія	4,8	1,2	4,0	3,0	6,1	2,0	0,3	0,1	0,2	
Бельгія	6,2	3,4	4,6	4,5	4,7	2,3	0,7	1,4	1,0	
Великобританія	7,1	3,3	6,6	4,0	6,1	5,4	1,0	1,3	1,9	
Данія	10,0	7,1	11,4	8,9	7,1	4,6	4,0	-0,6	1,8	
Італія	11,6	9,8	10,3	7,3	9,1	7,5	6,1	1,4	0,3	
Нідерланди	14,5	12,2	18,1	14,4	13,2	9,9	5,8	4,4	3,1	
Франція	1,9	0,4	8,2	6,4	6,6	6,1	4,8	4,6	3,9	
Швеція	6,1	2,7	8,0	5,5	4,4	3,8	2,8	0,2	1,1	

6. Що можна вважати демографічною проблемою – високий природний приріст чи природне скорочення? Наведіть приклади та аргументи.
7. Як впливають сучасні процеси природного відтворення населення великих регіонів на майбутню геополітичну ситуацію у світі?

Рекомендована література:

1. Влах М. Географія населення: словник-довідник. Л. : Видав, центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005.
2. Гудзеляк І. І. Географія населення: навч. Посібник І. І. Гудзеляк. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 126 с.
3. Джаман В. О., Круль В. П., Чернюх Г. Я. Демогеографія. Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2002.
4. Заставецька О. В., Заставецький Б. І. Географія населення України: Навч. Посібник. Тернопіль, 2007.
5. Прибиткова І. М. Основи демографії. К.: АртЕк, 1995.

Практична робота № 3

Тема: Статеві та вікові структури населення

Мета: Засвоїти термінологію та вивчити географічні відмінності у статеві-віковій структурі країн світу і України

Питання для обговорення:

1. В чому полягає значення показників складу населення за статтю і віком?
2. Що таке вікова, статеві-вікова піраміда?
3. Який вплив на статеві-вікову структуру населення спричиняють війни, епідемії, економічні кризи?
4. Охарактеризуйте основні територіальні відмінності у віковому складі населення світу. Як відрізняється віковий склад країн різного соціально-економічного типу?
5. Основні територіальні відмінності у віковому і статевому складі населення України.
6. Охарактеризуйте основні територіальні відмінності в чисельності чоловіків і жінок у світі. Як відрізняються вони у країнах різного соціально-економічного типу? Яку роль в цьому відіграє становище жінки у суспільстві в різних країнах, міграції населення, урбанізація, війни?
7. Як залежить віковий і статевий склад населення від типу відтворення?
8. Охарактеризуйте теорії народонаселення.

Аудиторні завдання:

1. На основі таблиці 1 побудувати піраміду „Статеві-вікова структура населення Волинської області” для 1989 та 2001 рр. Поясніть співвідношення між жінками та чоловіками у різних вікових групах та причини різних змін у народжуваності і смертності населення.

2. На основі даних таблиці 2 побудуйте статеві-вікову піраміду для країни першого та другого типу відтворення, зробіть порівняння.

3. На основі даних таблиці 3 письмово в зошиті проаналізуйте розподіл населення України за віковими групами і статтю і типом місцевості для 2021 року.

Вихідні дані:

Таблиця 1

Статеві-вікова структура населення Волинської області у 1989 та 2001 рр.

	Чоловіки		Жінки	
	1989 р.	2001 р.	1989 р.	2001 р.
Все населення	499261	497646	559177	559568
0-4	45037	30706	43367	29055
5-9	44150	36623	42714	34783
10-14	42419	42770	41203	40851
15-19	40190	44290	36648	45329
20-24	34797	40337	33138	39734
25-29	41543	38663	40479	37490
30-34	40436	35446	38979	34709
35-39	33697	36363	33689	35845
40-44	25580	40927	25973	41730
45-49	25627	32373	29405	34014
50-54	29377	28568	36481	31781

55-59	32250	17834	41763	21847
60-64	24953	20402	39852	30071
65-69	15105	19879	26514	32505
70-74	4780	18231	14481	32679
75-79	8498	9093	16913	23071
80 і старші	8122	5141	17563	14074

Таблиця 2

Статтєво-вікова структура населення США та Нігерії

	США		Нігерія	
	Чоловіки	Жінки	Чоловіки	Жінки
Все населення	138,053,563	143,368,343	44,529,608	44,462,612
0-4	9,810,733	9,365,065	7,344,454	6,999,435
5-9	10,523,277	10,026,228	7,374,314	7,126,144
10-14	10,520,197	10,007,875	5,812,538	5,336,143
15-19	10,391,004	9,828,886	4,528,811	4,806,977
20-24	9,687,814	9,276,187	3,314,303	4,357,267
25-29	9,798,760	9,582,576	3,304,739	4,006,932
30-34	10,321,769	10,188,619	2,808,629	3,105,298
35-39	11,318,696	11,387,968	2,206,871	2,008,062
40-44	11,129,102	11,312,761	1,971,197	1,874,721
45-49	9,889,506	10,202,898	1,355,101	1,061,602
50-54	8,607,724	8,977,824	1,388,650	1,182,149
55-59	6,508,729	6,960,508	638,375	481,394
60-64	5,136,627	5,668,820	898,801	791,573
65-69	4,400,362	5,133,183	406,540	357,400
70-74	3,902,912	4,954,529	492,186	394,116
75-79	3,044,456	4,371,357	195,455	156,368
80-84	1,834,897	3,110,470	258,059	222,627
85 і старші	1,226,998	3,012,589	230,608	194,404

Таблиця 3

Розподіл населення України за статтю та віковими групами

	Міські поселення		Сільська місцевість	
	чоловіки	жінки	чоловіки	жінки
0-4	567 992	532 650	303 815	284 899
5-9	784 546	736 816	399 677	376 669
10-14	792 977	746 782	386 928	366 018
15-19	663 508	632 078	314 771	291 071
20-24	667 367	629 296	361 930	340 540
25-29	869 060	841 731	454 802	414 215
30-34	1 167 098	1 172 601	538 153	474 071
35-39	1 313 018	1 323 248	445 904	415 762
40-44	1 099 361	1 166 735	434 446	416 938
45-49	988 397	1 096 523	432 477	445 078
50-54	846 375	1 012 079	423 020	435 848
55-59	868 965	1 144 984	417 034	458 840
60-64	842 838	1 219 623	382 512	465 461
65-69	649 898	1 066 272	271 773	388 338
70-74	469 982	865 912	186 550	324 222

75-80	217 031	486 383	106 006	254 316
80 і старші	349 915	888 682	177 250	508 660

4. Проаналізувати територіальні особливості процесу старіння населення. Назвати країни з найвищим рівнем “старості”.

5. Скласти дві таблиці (розвинена країна та країна, що розвивається) “Статеві-вікова структура населення країни” (на вибір). Побудувати статеві-вікові піраміди населення двох країн. Описати виявлені відмінності. Визначити, до якого типу вікової структури належить населення досліджуваних країн.

Рекомендована література:

1. Влах М. Географія населення: словник-довідник. Л. : Видав, центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005.
2. Гудзеляк І. І. Географія населення: навч. Посібник І. І. Гудзеляк. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 126 с.
3. Джаман В. О., Круль В. П., Чернюх Г. Я. Демогеографія. Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2002.
4. Заставецька О. В., Заставецький Б. І. Географія населення України: Навч. Посібник. Тернопіль, 2007.
5. Прибиткова І. М. Основи демографії. К.: АртЕк, 1995.

Практична робота № 4

Тема: Шлюбність і сімейний склад населення

Мета: оознайомитися з категоріями шлюбу, шлюбності, шлюбного стану, шлюбної структури, формами шлюбних союзів, типами сімей.

Питання для обговорення:

1. Сформулюйте означення категорій шлюбу, шлюбності, шлюбного стану, шлюбної структури.
2. За якими ознаками виділяють форми шлюбних союзів?
3. Назвіть регіони поширення полігамних шлюбів.
4. Які типи сімей виділяють у демогеографії?
5. За допомогою яких показників проводять демографічний аналіз шлюбності?

Аудиторні завдання:

1. Дослідження показують, що характер відтворення населення тісно пов'язаний із загальними тенденціями в змінах функцій, величини та складу сімей. Розгляньте наведені в табл. 1 тенденції в змінах сімей і вкажіть, які ознаки відтворення населення вони супроводжують (зокрема, як змінюються рівні народжуваності та смертності).

Таблиця 1

Зміни величини та складу сімей	Характерні ознаки
Помірне зростання частки великих сімей і зменшення малих, відносна стабільність частки простих сімей, збільшення частки одиноких, незначне збільшення середньої 30 величини сім'ї	
Збільшення частки малих і зменшення частки великих сімей, зростання частки простих і скорочення частки складних сімей, зменшення середньої величини сім'ї	

2. Що, на вашу думку, спонукає багатьох учених заявляти про кризу шлюбу та сім'ї в Україні? Висновки записати в зошит.

Рекомендована література:

1. Влах М. Географія населення: словник-довідник. Л. : Видав, центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005.
2. Гудзеляк І. І. Географія населення: навч. Посібник І. І. Гудзеляк. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 126 с.
3. Джаман В. О., Круль В. П., Чернюх Г. Я. Демогеографія. Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2002.
4. Заставецька О. В., Заставецький Б. І. Географія населення України: Навч. Посібник. Тернопіль, 2007.
5. Прибиткова І. М. Основи демографії. К.: АртЕк, 1995.

Практична робота № 5

Тема: Трудові ресурси

Мета: Визначити характерні і специфічні риси географічного розподілу трудових ресурсів на Україні та в інших країнах світу; засвоїти термінологію

Питання для обговорення:

1. Суть поняття "трудові ресурси", "робоча сила".
2. Економічно активне населення. Зайняте населення.
3. Використання трудових ресурсів у різних частинах світу.
4. Соціальний склад та освітній рівень населення.
5. Ринок праці в Україні.
6. Зайнятість населення.
7. Безробіття.

Аудиторні завдання:

1. За даними таблиці 1 скласти картосхему розподілу трудових ресурсів по адміністративним областям України (у % до загальної кількості), вказати кількість безробітних та % їх працевлаштування. Зробити письмовий аналіз.

2. За даними таблиці 2 побудувати кругову секторну діаграму кількості населення, зайнятого в народному господарстві по галузях. Обґрунтувати висновки.

Вихідні дані:

Таблиця 1

Зайнятість і працевлаштування населення по республіці Крим і адміністративним областям України у 1991 та 2001 рр.

Області	Кількість населення зайнятого в секторах економіці, тис. осіб			Кількість осіб, які звернулися до служби зайнятості, тис. осіб			З них працевлаштовано, %		
	1991 р.	2001 р.	2020 р.	1991 р.	2001 р.	2020 р.	1991 р.	2001 р.	2020 р.
Україна	24447,9	22348,7	16578,3	531,5	1358,8	1487,7	54	28,7	
Республіка Крим	1114,7	818,6	–	39,1	57,2	–	60	29,1	–
Вінницька	883,9	847,7	660,7	11,0	43,7	66,7	56	34,6	
Волинська	474,0	437,4	380,0	16,5	34,8	45,2	85	19,5	
Дніпропетровська	1943,3	1676,9	1413,7	52,3	114,8	118,7	51	31,2	
Донецька	2549,6	2370,0	747,2	63,7	127,3	117,5	44	28,8	
Житомирська	689,3	578,9	521,2	10,2	55,0	55,5	54	29,8	
Закарпатська	524,8	563,4	508,9	7,9	44,1	50,9	53	22,9	
Запорізька	1028,1	881,3	741,6	25,6	53,9	77,5	51	37,1	
Ів.-Франківська	607,0	567,7	575,1	9,1	57,3	44,6	65	12,4	
Київська	839,2	791,8	771,4	17,7	52,8	48,4	57	25,2	
м. Київ	1469,9	1317,8	1379,9	27,2	30,0	84,7	56	38,3	
Кіровоградська	598,3	489,8	384,5	12,4	37,6	47,3	48	36,3	
Луганська	1401,2	1068,8	303,7	37,7	65,0	48,3	47	33,1	
Львівська	1272,7	1182,0	1075,2	14,3	85,1	75,1	30	17,2	
Миколаївська	639,3	625,9	499,6	18,1	47,6	51,1	54	41,0	
Одеська	1215,1	1138,5	1020,1	20,3	37,5	64,1	52	38,1	
Полтавська	839,8	788,1	591,23	23,6	49,7	70,2	61	35,0	
Рівненська	518,3	559,9	486,0	10,3	39,8	44,0	62	18,1	
Сумська	682,2	646,3	490,9	22,1	43,4	41,2	53	18,4	
Тернопільська	527,5	518,3	417,7	6,9	35,8	46,3	40	26,0	
Харківська	1579,6	1411,5	1263,9	20,1	67,5	67,2	52	24,1	
Херсонська	613,0	556,8	455,3	15,6	28,6	48,5	68	38,5	
Хмельницька	704,3	727,9	528,8	13,8	34,6	45,8	65	50,9	
Черкаська	716,3	634,2	531,8	20,5	41,3	48,3	71	35,6	
Чернівецька	383,6	417,4	394,1	3,4	20,4	29,3	51	11,3	
Чернігівська	631,9	609,3	435,8	12,1	46,7		57	29,1	

Таблиця 2

Кількість населення, зайнятого у господарстві по галузях (без тих, що навчаються, млн. осіб)

Сфера зайнятості	млн. осіб	у відсотках
Всього зайнято у господарстві	25,0	100
у промисловості і будівництві	10,0	40,1
з них у сфері кооперативної діяльності (без сумісників)	0,5	2,2
у сільському і лісовому господарстві (включаючи особисте підсобне с/г)	4,9	19,6
на транспорті і зв'язку	1,8	7,1

у торгівлі, громадському харчуванні, матеріально-технічному постачанні і збуті, заготівлях	1,9	7,4
в охороні здоров'я, фізичній культурі, соціальному забезпеченні	1,5	6,1
у народній освіті, культурі і мистецтві, науці і науковому обслуговуванні	3,0	12,0
в апараті органів управління, кредитуванні і державному страхуванні	0,6	2,4
у інших галузях народного господарства (житлово- комунальне господарство,	1,3	5,3

3. Побудувати структурні діаграми зайнятості населення різних типів країн. Описати регіональні відмінності рівня та структури зайнятості населення світу.

Рекомендована література:

1. Влах М. Географія населення: словник-довідник. Л. : Видав, центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005.
2. Гудзеляк І. І. Географія населення: навч. Посібник І. І. Гудзеляк. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 126 с.
3. Джаман В. О., Круль В. П., Чернюх Г. Я. Демогеографія. Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2002.
4. Заставецька О. В., Заставецький Б. І. Географія населення України: Навч. Посібник. Тернопіль, 2007.
5. Прибиткова І. М. Основи демографії. К.: АртЕк, 1995.

Практична робота № 6

Тема: Расовий та етнічний склад населення

Мета: Дослідити етнічну структуру населення України, проаналізувати її динаміку по роках, охарактеризувати поширення етносів в світі.

Питання для обговорення:

1. Раси як антропо-біологічна, історична та ареальна спільність. Соціологічні теорії про расові процеси.
2. Поділ населення світу на раси основні та перехідні.
3. Поняття про форми етнічної спільності людей. Фактори, що впливають на формування етносу.
4. Етнічні процеси.
5. Класифікації народів світу. Мовні сім'ї.
6. Історія формування української нації.
7. Національний та мовний склад населення України.

Аудиторні завдання:

1. Розгляньте таблицю 1 та проаналізуйте зміну структури національного складу населення України. Поясніть зміни чисельності населення окремих народів. Вирахуйте відсоток кожної із націй для 1989 та 2001 рр.

2. До кожного типу країни, виділеного за етнічною структурою, підібрати по 5–8 прикладів країн з різних континентів.

Вихідні дані:

Таблиця 1

Національний склад населення України (всього, осіб)

	Рік				
	1959	1970	1979	1989	2001
Все населення	41869046	47126517	49609333	51452034	48240902
українці	32158493	35283857	36488951	37419053	37541693
росіяни	7090813	9126331	10471602	11355582	8334141
білоруси	290890	385847	406098	440045	275763
молдовани	241650	265902	293576	324525	258619
кримські татари	...	3554	6636	46807	248193
болгари	219409	234390	238217	233800	204574
угорці	149229	157731	164373	163111	156566
румуні	100863	112141	121795	134825	150989
поляки	363297	295107	258309	219179 ¹	144130
євреї	840311	775993	632610	486326	103591
вірмени	28024	33439	38646	54200	99894
греки	104359	106909	104091	98594	91548
татари	61527	72658	83906	86875	73304
цигани	22515	30091	34411	47917	47587
азербайджанці	6680	10769	17235	36961	45176
грузини	11574	14650	16301	23540	34199
німці	23243	29871	34139	37849	33302
гагаузи	23530	26464	29398	31967	31923
корейці	1341	4480	6061	8669	12711
узбеки	8472	10563	9862	20333	12353
чуваші	8925	13610	16456	20395	10593
мордва	11397	14692	16545	19332	9331
турки	257	262	8844
литовці	8906	10715	9658	11278	7207
араби	1352	1240	6575
словаки	13991	10204	8744	7943	6397
чехи	14539	12073	10589	9122	5917
казахи	4694	7555	7171	10505	5526
латиші	6919	7421	7167	7142	5079
осетини	3325	4554	5257	6345	4834

Рекомендована література:

1. Влах М. Географія населення: словник-довідник. Л. : Видав, центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005.
2. Гудзеляк І. І. Географія населення: навч. Посібник І. І. Гудзеляк. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 126 с.
3. Джаман В. О., Круль В. П., Чернюх Г. Я. Демогеографія. Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2002.
4. Заставецька О. В., Заставецький Б. І. Географія населення України: Навч. Посібник. Тернопіль, 2007.
5. Прибиткова І. М. Основи демографії. К.: АртЕк, 1995.

Практична робота № 7

Тема: Мовний та релігійний склад населення

Мета: ознайомитися з мовним та релігійним складом населення світу, особливостями поширення світових, національних релігій і первісних вірувань.

Аудиторні завдання:

1. Скласти таблицю “Офіційні мови світу” та описати поширення офіційних мов у регіонах і країнах.
2. Визначити питому вагу окремих гілок світових релігій. Охарактеризувати головні географічні напрямки поширення релігій в історичному аспекті.

Рекомендована література:

1. Влах М. Географія населення: словник-довідник. Л. : Видав, центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005.
2. Гудзеляк І. І. Географія населення: навч. Посібник І. І. Гудзеляк. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 126 с.
3. Джаман В. О., Круль В. П., Чернюх Г. Я. Демогеографія. Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2002.
4. Заставецька О. В., Заставецький Б. І. Географія населення України: Навч. Посібник. Тернопіль, 2007.
5. Прибиткова І. М. Основи демографії. К.: АртЕк, 1995.

Практична робота № 5

Тема: Розселення населення

Мета: Визначити характерні і специфічні риси розселення населення, дослідити вплив різноманітних факторів на розселення населення, засвоїти термінологію.

Питання для обговорення:

1. Співвідношення між поняттями “розміщення населення”, “розселення населення”, “територіальна організація розселення”.
2. Природні фактори розселення населення.
3. Соціально-економічні фактори розселення населення.
4. Закономірності розселення.
5. Концепції розселення населення.
6. Відмінності в густоті населення світу.

Аудиторні завдання:

1. За даними таблиці 1 розрахувати густоту населення України (в розрізі адміністративних утворень) станом на 2020 р. Зробити аналіз одержаних результатів. Скласти картограму. Способом картодіаграми показати співвідношення між міським та сільським населенням. Виділити зони і райони розселення населення в Україні.

2. Ранжувати області України за величиною території і чисельністю населення.

3. Користуючись картами та літературними джерелами охарактеризувати відмінності в густоті населення світу.

Вихідні дані:

Таблиця 1

Територія та чисельність населення на 1 січня 2020 року (наявне населення)

Регіон	Площа, тис. км ²	Все населення, тис. осіб	Міське, тис. осіб	Сільське, тис. осіб
Україна	603,7	42153,2	29256,7	12896,5
А Р Крим	27,0	-	-	-
Вінницька	26,5	1560,4	801,7	758,7
Волинська	20,2	1035,3	540,7	494,7
Дніпропетровська	31,9	3206,5	2690,5	516,0
Донецька	26,5	4165,9	3783,4	382,5
Житомирська	29,9	1220,2	721,4	498,8
Закарпатська	12,8	1256,8	466,1	790,7
Запорізька	27,2	1705,8	1319,2	386,6
Івано-Франківська	13,9	1373,3	607,0	766,3
Київська	28,9	1767,9	1097,3	670,6
Кіровоградська	24,4	945,5	598,0	347,5
Луганська	26,7	2151,8	1872,0	279,8
Львівська	21,8	2522,0	1537,7	984,3
Миколаївська	24,6	1131,1	774,1	357,0
Одеська	33,3	2380,3	1595,5	784,8
Полтавська	28,8	1400,4	873,2	527,2
Рівненська	20,1	1157,3	549,6	607,7
Сумська	23,8	1081,4	747,9	333,5
Тернопільська	13,8	1045,9	473,7	572,2
Харківська	31,4	2675,6	2168,4	507,2
Херсонська	28,5	1037,6	636,4	401,2
Хмельницька	20,6	1264,7	722,0	542,7
Черкаська	20,9	1206,4	684,0	522,4

Чернівецька	8,1	904,4	390,7	513,7
Чернігівська	31,9	1005,8	655,6	350,2
Київ	x	2950,8	2950,8	x

Рекомендована література:

1. Влах М. Географія населення: словник-довідник. Л. : Видав, центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005.
2. Гудзеляк І. І. Географія населення: навч. Посібник І. І. Гудзеляк. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 126 с.
3. Джаман В. О., Круль В. П., Чернюх Г. Я. Демогеографія. Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2002.
4. Заставецька О. В., Заставецький Б. І. Географія населення України: Навч. Посібник. Тернопіль, 2007.
5. Прибиткова І. М. Основи демографії. К.: АртЕк, 1995.

Практична робота № 6

Тема: Міське розселення

Мета: Засвоїти особливості формування та розвитку міст світу взагалі та України зокрема.

Питання для обговорення:

1. Історія виникнення та формування міст.
2. Класифікація та типологія міст.
3. Групові форми міського розселення. Агломерації.
4. Мегалополіси.
5. Міське розселення України.

Аудиторні завдання:

1. За даними таблиці 1 провести класифікацію та типологію міст та селищ міського типу Волинської області за людністю і господарськими функціями. Отримані результати проаналізувати.

2. Проаналізуйте чисельність міст та селищ міського типу на території України. Складіть картодіаграму чисельності міст та селищ міського типу по областях. Дайте письмовий аналіз картодіаграми (табл. 2).

3. Побудувати графік динаміки населення найкрупніших агломерацій світу (табл. 3). Письмово зробити аналіз.

Вихідні дані:

Таблиця 1

Розподіл зайнятих по галузях господарства у міських поселеннях Волинської області на 1.01.2020 р. (в %)

Населені пункти	Галузі					
	Промисловість	Будівництво	Транспорт і зв'язок	Сільське господарство	Лісове господарство	Невиробнича

Володимир-Волинський	37,5	4,8	6,5	3,4	0,4	47,5
Ковель	39,5	7,8	11,5	1,0	–	40,2
Нововолинсь	56,3	5,0	3,9	–	–	34,8
Жовтневе	64,5	–	0,4	6,4	–	28,8
Устилуг	4,1	7,6	4,6	35,6	2,8	45,3
Горохів	11,1	10,3	6,3	3,8	–	68,4
Берестечко	17,9	–	4,6	31,0	–	46,5
Мар'янівка	71,7	4,7	1,3	6,8	–	15,5
Сенкевичівка	0,0	6,3	8,2	45,3	–	40,2
Іваничі	32,7	5,4	3,7	7,8	–	50,4
Камінь-	22,1	10,7	5,2	7,8	2,6	51,5
Ківерці	37,2	6,6	8,3	1,7	1,3	44,9
Олика	3,3	1,7	4,6	20,0	–	70,4
Думань	45,5	–	0,2	14,8	7,4	32,0
Голоби	25,3	6,0	2,1	28,7	–	37,9
Люблинець	56,8	2,7	9,6	0,0	–	30,9
Локачі	14,1	5,9	3,3	10,7	–	66,0
Рокині	–	–	1,0	43,2	–	55,8
Торчин	40,4	–	0,6	0,0	–	59,0
Любешів	18,0	11,8	4,8	7,3	3,7	54,4
Любомль	12,9	7,2	4,4	6,6	3,7	65,1
Головне	9,4	–	0,6	38,0	8,5	43,5
Маневичі	18,7	10,5	5,3	5,5	2,7	57,3
Колки	37,6	2,5	0,5	4,2	5,2	50,0
Ратне	26,7	10,6	4,9	4,4	2,5	50,8
Заболоття	16,9	–	2,2	22,3	11,4	47,2
Рожище	37,5	5,2	3,0	4,4	–	49,9
Дубище	–	–	1,4	70,4	–	28,2
Ст. Виживка	16,3	13,1	3,1	5,5	3,6	58,4
Турійськ	16,5	7,0	6,3	6,3	–	63,9
Луків	20,5	14,4	2,8	24,1	–	38,2
Шацьк	26,5	2,2	2,5	16,1	3,2	49,4

Таблиця 2

**Адміністративно-територіальний поділ України
(станом на 1 січня 2020 року)**

	Райони	Всього міст	у т.ч. міста держ., респ. та обл.	Селища міського типу	Сільські населені пункти	Всього населених пунктів
АР Крим	14	16	11	56	947	1044
Вінницька	27	18	6	29	1457	1537
Волинська	16	11	4	22	1054	1107
Дніпропетровська	22	20	13	46	1435	1536
Донецька	18	52	28	131	1115	1344
Житомирська	23	12	5	43	1613	1696
Закарпатська	13	11	5	19	578	626
Запорізька	20	14	5	22	914	975
Івано-Франківська	14	15	6	24	765	824
Київська	25	26	13	30	1126	1220
Кіровоградська	21	12	4	27	991	1055
Луганська	18	37	14	109	780	958
Львівська	20	44	9	34	1850	1957
Миколаївська	19	9	5	17	885	905
Одеська	26	19	9	33	1123	1210
Полтавська	25	16	6	20	1805	1872
Рівненська	16	11	4	16	999	1046

Сумська	18	15	7	20	1455	1515
Тернопільська	17	18	4	17	1023	1079
Харківська	27	17	7	61	1673	1785
Херсонська	18	9	4	31	658	720
Хмельницька	20	13	6	24	1414	1477
Черкаська	20	16	6	14	824	880
Чернівецька	11	11	2	8	398	430
Чернігівська	22	16	4	29	1465	1536
Київ	–	1	1	–	–	1
Україна	490	461	189	883	28376	30399

Таблиця 3

**Динаміка чисельності населення деяких найкрупніших агломерацій світу
(млн. осіб)**

Агломерації	1870	1920	1940	1950	1960	1970	1980	2020
Лондон	3,2	7,2	8,3	8,4	8,2	11,5	10,2	14,7
Париж	1,8	5,0	6,1	6,3	7,1	8,7	9,9	11,4
Нью-Йорк	1,3	8,0	10,9	12,3	14,2	16,0	16,1	22,4
Токіо	1,6	4,2	8,6	8,2	13,5	14,5	20,0	40,8
Мехіко	0,2	0,7	1,7	2,9	6,8	9,0	15,0	22,8
Буенос-Айрес	0,2	2,3	3,5	5,2	6,8	8,4	10,0	16,3
Ріо-де-Жанейро	0,4	1,3	2,2	3,1	4,7	7,2	10,7	13,1
Калькутта	0,6	1,8	3,4	4,5	5,8	7,0	9,2	16,6

4. На контурну карту нанести найбільші агломерації світу з населенням понад 6 млн осіб, а також сформовані мегалополіси і ті, які формуються.

Таблиця 4

Найбільші агломерації світу

№	Агломерація	Населення млн. осіб	№	Агломерація	Населення млн. осіб
1	Токіо	37,5	21	Тегеран	13,4
2	Джакарта	30,0	22	Стамбул	13,1
3	Делі	24,1	23	Шеньчжень	12,8
4	Сеул	23,0	24	Лагос	12,5
5	Манила	22,7	25	Ріо-де-Жанейро	11,7
6	Шанхай	22,6	26	Париж	10,9
7	Карачі	21,6	27	Нагоя	10,2
8	Нью-Йорк	20,7	28	Лондон	10,1
9	Мехіко	20,3	29	Кіншаса	9,7
10	Сан-Паулу	20,2	30	Ліма	9,6
11	Пекін	19,3	31	Тяньцзинь	9,5
12	Гуанчжоу	18,3	32	Ченнаї	9,4
13	Мумбаї	17,6	33	Бангалор	9,3
14	Осака-Кобе	17,2	34	Чикаго	9,2
15	Лос-Анджелес	15,2	35	Хошимін	9,0
16	Каїр	15,2	36	Ченду	8,9
17	Бангкок	15,0	37	Дунгуань	8,7
18	Калькутта	14,9	38	Хайдарабад	8,4
19	Дакка	14,8	39	Лахор	8,3
20	Буенос-Айрес	14,0	40		

Рекомендована література:

1. Влах М. Географія населення: словник-довідник. Л. : Видав, центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005.
2. Гудзеляк І. І. Географія населення: навч. Посібник І. І. Гудзеляк. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 126 с.
3. Джаман В. О., Круль В. П., Чернюх Г. Я. Демогеографія. Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2002.
4. Заставецька О. В., Заставецький Б. І. Географія населення України: Навч. Посібник. Тернопіль, 2007.
5. Прибиткова І. М. Основи демографії. К.: АртЕк, 1995.

Практична робота № 7

Тема: Сільське розселення

Мета: Сформувати у студентів поняття про сільське розселення, його форми, типологію сільських поселень, особливості сільського розселення в Україні, виробити вміння та навички картографування сільського розселення і аналізу одержаних результатів.

Питання для обговорення:

1. Природні та соціально-економічні фактори, що впливають на формування сільського розселення.
2. Класифікація та типологія сільських поселень. їх поширення у світі.
3. Розвиток сільського розселення в Україні.
4. Історичні аспекти соціально-економічної політики стосовно сільської місцевості та сільського розселення в Україні.
5. Сучасні тенденції соціально-економічного розвитку села в Україні.

Аудиторні завдання:

1. Розрахувати густоту сільського населення, середній розмір сільських поселень України в розрізі адміністративних областей (табл. 1). Картографувати та зробити аналіз одержаних результатів.

2. Побудувати карту сільського розселення Волинської області (табл. 2). Нанести густоту населення, середній розмір поселення та чисельність жителів.

Вихідні дані:

Таблиця 1

Основні показники, що характеризують сільське розселення України (станом на 1 січня 2020 року)

Регіон	Площа, тис. км ²	Кількість поселень, од.	Чисельність населення, тис. осіб
Україна	603,7	28376	12896,5
А Р Крим	27,0	—	—
Вінницька	26,5	1457	758,7
Волинська	20,2	1054	494,7
Дніпропетровська	31,9	1435	516,0
Донецька	26,5	1115	382,5

Житомирська	29,9	1613	498,8
Закарпатська	12,8	578	790,7
Запорізька	27,2	914	386,6
Івано-Франківська	13,9	765	766,3
Київська	28,9	1126	670,6
Кіровоградська	24,4	991	347,5
Луганська	26,7	780	279,8
Львівська	21,8	1850	984,3
Миколаївська	24,6	885	357,0
Одеська	33,3	1123	784,8
Полтавська	28,8	1805	527,2
Рівненська	20,1	999	607,7
Сумська	23,8	1455	333,5
Тернопільська	13,8	1023	572,2
Харківська	31,4	1673	507,2
Херсонська	28,5	658	401,2
Хмельницька	20,6	1414	542,7
Черкаська	20,9	824	522,4
Чернівецька	8,1	398	513,7
Чернігівська	31,9	1465	350,2

Таблиця 2

**Основні показники, що характеризують сільське розселення
Волинської області (станом на 2020 р.)**

Адміністративні райони	Площа, тис. км ²	Кількість поселень, од.	Чисельність населення, тис. осіб
Володимир-Волинський	1,0	74	26,0
Горохівський	1,1	90	42,7
Іваничівський	0,6	57	27,9
Камінь-Каширський	1,7	63	49,4
Ківерцівський	1,4	72	40,4
Ковельський	1,9	91	34,7
Локачинський	0,7	54	21,1
Луцький	1,0	82	46,5
Любешівський	1,5	46	31,7
Любомльський	1,4	70	42,6
Маневицький	2,2	69	43,6
Ратнівський	1,4	67	39,1
Рожищенський	0,9	66	27,1
Старовижівський	1,1	46	29,9
Турійський	1,2	74	20,8
Шацький	0,8	28	11,2
ВСЬОГО	20,2	1053	534,7

Рекомендована література:

1. Влах М. Географія населення: словник-довідник. Л. : Видав, центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005.
2. Гудзеляк І. І. Географія населення: навч. Посібник І. І. Гудзеляк. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 126 с.
3. Джаман В. О., Круль В. П., Чернюх Г. Я. Демогеографія. Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2002.
4. Заставецька О. В., Заставецький Б. І. Географія населення України: Навч. Посібник. Тернопіль, 2007.
5. Прибиткова І. М. Основи демографії. К.: АртЕк, 1995.

Практична робота № 8

Тема: Системи розселення

Мета: Виробити вміння і навички аналізу національної системи розселення. України та картографувати її; засвоїти основні поняття, що розкривають уявлення про системи розселення, форми розселення та типи населених пунктів.

Питання для обговорення:

1. Сучасне трактування поняття “система розселення”.
2. Форми міського розселення населення і їх поширення у світі.
3. Форми сільського розселення населення і їх поширення у світі.
4. Типи населених пунктів.
5. Поняття "населений пункт" в різних країнах світу.
6. Районування розселення.

Аудиторні завдання:

1. Скласти картодіаграму національної системи розселення України, відобразивши в ній регіональні і субрегіональні системи розселення. Розрахувати густоту поселенської мережі (на 1000 км²) та середню людність поселення (у тис. чол.), використавши для цього статматеріали таблиці 1. Зробити аналіз одержаних результатів.

2. За даними таблиці 2 скласти картодіаграму локальних систем розселення однієї із областей України (за варіантом).

Вихідні дані:

Таблиця 1

Структура регіональних на субрегіональних систем розселення України

Назва систем	Площа, тис. км ²	Кількість поселень, од.	Чисельність населення, тис. осіб
Донецька	53,2	2245	7032
Донецька	26,5	1307	4622,9
Луганська	26,7	938	2409,1
Дніпропетровська	83,7	3521	6375,4
Дніпропетровська	31,9	1507	3447,2
Кіровоградська	24,6	1057	1067,2
Запорізька	27,2	957	1861
Київська	111,6	5263	8297
Київська	28,9	1189	4457
Житомирська	29,9	1680	1330,1
Черкаська	20,9	855	1341,5
Чернігівська	31,9	1539	1168,4
Кримська	27	1060	2362,9
Львівська	56,6	3760	6119,7
Львівська	21,8	1930	2577,1
Ужгородська	12,8	609	1245,5
Івано-Франківська	13,9	804	1388,9
Чернівецька	8,1	417	908,2
Одеська	86,4	2813	4748,3
Одеська	33,3	1190	2402,2
Миколаївська	24,6	926	1219,6

Херсонська	28,5	697	1126,5
Луцька	40,3	2116	2196,9
Луцька	20,2	1086	1040,4
Рівненська	20,1	1030	1156,5
Харківська	84	5165	5610,2
Харківська	31,4	1761	2829
Полтавська	28,8	1876	1554,9
Сумська	23,8	1528	1226,3
Хмельницька	60,9	4019	4187,1
Хмельницька	20,6	1453	1373,4
Вінницька	26,5	1513	1701,6
Тернопільська	13,8	і 1053	1112,1
Національна система розселення	603,7	29962	46929,5

Таблиця 2

Локальні системи розселення в Україні

Назва системи	Кількість місцевих систем	Площа, тис. км ²	Кількість поселень, од.	Питома вага міського населення, %
Білоцерківська	10	8,6	404	51,8
Бердянська	6	8,8	284	58,9
Бахмацька	4	5,0	258	29,3
Вінницька	14	15,0	945	49,6
Вознесенська	9	10,1	443	52,2
Геничеська	3	6,2	161	44,8
Гайсинська	9	8,3	378	27,6
Горлівська	5	6,6	332	92,8
Дніпропетровська	8	14,5	658	86,2
Джанкойська	6	9,6	390	36,0
Дрогобицька	6	6,8	489	48,3
Лоньська	9	12,0	556	90,3
Євпаторійська	3	5,6	166	59,7
Житомирська	13	13,5	851	55,1
Запорізька	6	8,6	377	82,6
Ізмаїльська	4	4,9	73	52,1
Івано-Франківська	8	7,4	465	47,6
Ізюмська	3	4,4	183	62,4
Кіровоградська	15	16,9	791	55,8
Криворізька	5	7,1	392	84,9
Котовська	8	33,3	366	37,6
Коломийська	6	6,5	323	31,9
Ковельська	9	14,1	634	29,1
Куп'янська	4	4,6	299	47,7
Кременчуцька	5	7,7	439	63,8
Конотопська	4	5,3	331	51,6
Краснолуцька	3	3,3	146	93,2
Красноармійська	3	3,3	242	81,3
Київська	15	20,4	864	83,2
Коростенська	6	11,1	570	39,4
Кам'янець-Подільська	4	4,5	337	34,9
Львівська	15	15,0	1460	60,6
Луцька	6	6,6	443	60,8
Лозівська	4	5,4	336	55,3
Лубенська	10	11,0	742	40,0
Луганська	4	5,7	228	88,4
Маріупольська	5	4,6	189	86,7
Мелітопольська	6	9,3	307	63,8
Мукачівська	5	3,8	228	40,8
Могилів-Подільська	3	3,2	194	24,6
Миколаївська	9	14,5	554	69,6
Новокаховська	9	10,6	317	50,1
Ніжинська	4	6,7	286	47,5
Новоград-Волинська	3	5,2	295	44,3
Нікопольська	2	3,2	133	80,8
Одеська	14	20,5	771	79,3
Олександрійська	6	7,7	303	61,3

Павлоградська	5	7,3	358	61,9
Полтавська	10	10,1	767	59,3
Прилуцька	4	4,6	242	52,2
Рівненська	9	8,8	690	49,9
Роменська	3	3,8	312	38,8
Сімферопольська	3	5,7	323	78,4
Сарненська	6	11,3	334	29,7
Сумська	7	9,8	673	63,5
Старобільська	9	13,2	418	38,2
Стахановська	5	4,5	141	95,1
Тернопільська	10	8,8	638	42,3
Уманська	6	5,4	243	42,6
Ужгородська	3	2,4	122	56,4
Феодосійська	3	5,3	175	75,4
Харківська	14	17,0	1117	75,4
Херсонська	6	11,7	266	69,9
Хустська	5	6,6	249	32,9
Хмельницька	10	10,1	697	47,0
Чернівецька	10	8,1	414	40,8
Черкаська	14	15,3	592	52,0
Чернігівська	10	15,5	782	56,8
Чортківська	6	5,0	338	29,7
Шосткинська	4	4,9	264	63,6
Шепетівська	6	6,0	419	42,9
Ялтинська	1	0,8	56	93,4

3. Скласти таблицю «Країни з найвищою та найнижчою щільністю населення» (по 3 країни для кожного субрегіону).

Таблиця 3

Субрегіони світу	Середня щільність, осіб/км ²	Найвища щільність		Найнижча щільність	
		країни	осіб/км ²	країни	осіб/км ²

5. Описати характер розміщення населення окремих регіонів та країн. Вказати головні фактори, які визначають нерівномірність розселення.
6. На контурну карту нанести країни донори та реципієнти мігрантів у 2020 р. Виділити десять найбільших імміграційних країн. Показати головні міграційні потоки.

Рекомендована література:

1. Влах М. Географія населення: словник-довідник. Л. : Видав, центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005.
2. Гудзеляк І. І. Географія населення: навч. Посібник І. І. Гудзеляк. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 126 с.
3. Джаман В. О., Круль В. П., Чернюх Г. Я. Демогеографія. Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2002.
4. Заставецька О. В., Заставецький Б. І. Географія населення України: Навч. Посібник. Тернопіль, 2007.
5. Прибиткова І. М. Основи демографії. К.: АртЕк, 1995.

Практична робота № 9

Тема: Розселення українців та осіб українського походження в світі

Мета: З'ясувати суть терміну „діаспора”, дослідити причини міграцій з українських земель у різні часи; визначити райони розселення українців та осіб українського походження в світі.

Питання для обговорення:

1. Поняття терміну “діаспора”, “українська діаспора”.
2. Причини і особливості міграції з України в різний час.
3. Кількість українців та географія їх розселення в Росії.
4. Регіони розселення українського етносу на теренах колишнього СРСР.
5. Історія оселення українців у Північній Америці.
6. Оселення та географія розселення українців у Південній Америці.
7. Українці в Європі.
8. Українські етнічні землі.
9. Історія оселення та географія розселення українців в Австралії і Новій Зеландії.

Аудиторні завдання:

1. Користуючись даними таблиці 1 письмово в зошиті проаналізуйте структуру розселення українців в світі (в розрізі континентів та окремих країн). Розрахуйте частку українців та осіб українського походження в зарубіжних країнах.

2. Накреслити картосхему “Розселення українців на пострадянському просторі” (східна діаспора), де в розрізі держав штриховкою (або кольором) нанести чисельність українців (у %) від всього населення.

3. Накреслити картосхему “Розселення українців у західній діаспорі”, де в розрізі держав нанести регіони їх компактного проживання (крапковим способом). Зробити написи адміністративно-територіальних одиниць (штатів, провінцій, земель, воєводств і т.п.) та міст компактного проживання українських етнічних груп.

Вихідні дані:

Таблиця 1

Розселення українців та осіб українського походження у зарубіжних країнах (на початок 2000-х років ХХ ст.)

Країни	Чисельність населення (тис. осіб.)	
	всього	в т.ч. українців
Північна Америка		
США	272640	1200
Канада	31593	1000
Південна Америка		
Бразилія	174469	155-333-400
Аргентина	37385	220
Парагвай	5734	15
Уругвай	3360	10
Венесуела	23917	3,5
Європа		
Польща	38634	300-350-600
Румунія	22364	70-250-300
Чехія	10264	150
Словаччина	5415	
Республіки кол.	22909	55
Франція	59551	35
Великобританія	59648	35
Німеччина	83030	22
Австрія	8151	6

Бельгія	10259	5
Угорщина	10106	3,5
Австралія і Океанія		
Австралія	19358	35
Нова Зеландія	3864	0,6
Пострадянський простір		
Росія	145185	4363
Білорусь	10350	291
Узбекистан	25155	153
Казахстан	16731	897
Грузія	5989	52
Азербайджан	7771	32
Литва	3611	45
Молдова	4432	600
Латвія	2385	92
Киргизстан	4753	108
Таджикистан	6579	41
Вірменія	3336	8,3
Туркменістан	4603	36
Естонія	1423	48

Рекомендована література:

1. Влах М. Географія населення: словник-довідник. Л. : Видав, центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005.
2. Гудзеляк І. І. Географія населення: навч. Посібник І. І. Гудзеляк. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 126 с.
3. Джаман В. О., Круль В. П., Чернюх Г. Я. Демогеографія. Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2002.
4. Заставецька О. В., Заставецький Б. І. Географія населення України: Навч. Посібник. Тернопіль, 2007.
5. Прибиткова І. М. Основи демографії. К.: АртЕк, 1995.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Семінарське заняття №1

Тема: Теоретико-методичні основи географії населення

План:

1. Населення як об'єкт вивчення циклу географічних наук.
2. Зв'язки географії населення з іншими науками.
3. Соціологічні теорії народонаселення.
4. Становлення географії населення як науки у радянський період.
5. Питання географії населення у роботах українських географів.
6. Значення географії населення для шкільного курсу географії.

Рекомендована література:

1. Влах М. Географія населення: словник-довідник. Л. : Видав, центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005.
2. Гудзеляк І. І. Географія населення: навч. Посібник І. І. Гудзеляк. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 126 с.

3. Джаман В. О., Круль В. П., Чернюх Г. Я. Демогеографія. Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2002.
4. Заставецька О. В., Заставецький Б. І. Географія населення України: Навч. Посібник. Тернопіль, 2007.
5. Прибиткова І. М. Основи демографії. К.: АртЕк, 1995.

Семінарське заняття №2

Тема: Історія демографічної думки в Україні.

План:

1. Формування демографічної думки в Україні у ХУІІІ сторіччі.
2. Розвиток демографічної думки в Україні у ХІХ - на початку ХХ сторіччя.
3. Розвиток демографічної думки в Україні за радянського часу.
 - а) Досягнення демографічної думки у 20-30-х роках в Україні: праці М. В. Птухи, Ю. О. Корчак-Чепурківського, А. П. Хоменка, С. А. Томіліна та ін.
 - б) Інститут демографії АН УРСР у 1934–1937 роках – головний виконавець методичних розробок у демографії.
 - в) Демографічні дослідження в Україні у 1960–1990 роках: головні напрямки розвитку демографічної думки.
4. Окремі науки і наукові напрямки, які вивчають народонаселення, їх завдання і предметні області.

Рекомендована література:

1. Боярский А. Я. Курс демографии. – М. : Финансы и статистика, 1985.
2. Валентей Д. И., Кваша А. Я. Основы демографии. – М. : Мысль, 1989.
3. Заставецька О. В., Заставецький Б. І., Ткач Д. В. Географія населення України, навчальний посібник. – Тернопіль, 2001.
4. Прибиткова І.М. Основи демографії. – К. : АртЕк, 1977.
5. Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. – Л. : Львів, над. ун-т ім. І. Франка, 2001.

Семінарське заняття № 3

Тема: Відтворення населення та його історичні типи

План:

1. Закони народонаселення різних суспільно-економічних формацій.
2. Модифікації концепції демографічного переходу та їх зміст.
3. Демографічна рівновага, гомеостазис, демографічний механізм, демографічні відносини.
4. Історичні типи відтворення населення: архетип, традиційний, сучасний (раціональний).
5. Демографічні революції та їх зміст.
6. Демографічний вибух: причини та наслідки. Нетто-коефіцієнт та бруто-коефіцієнт відтворення населення.
7. Демографічне постаріння - об'єктивний, історично зумовлений процес.

8. Поняття режиму відтворення населення.
9. Розмежування понять типу та режиму відтворення населення.

Рекомендована література:

1. Влах М. Географія населення: словник-довідник. Л. : Видав, центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005.
2. Гудзеляк І. І. Географія населення: навч. Посібник І. І. Гудзеляк. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 126 с.
3. Джаман В. О., Круль В. П., Чернюх Г. Я. Демогеографія. Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2002.
4. Заставецька О. В., Заставецький Б. І. Географія населення України: Навч. Посібник. Тернопіль, 2007.
5. Прибиткова І. М. Основи демографії. К.: АртЕк, 1995.

Семінарське заняття № 4

Тема: Міграції населення.

План:

1. Класифікація міграцій.
2. Міграційні потоки та міграційні когорти.
3. Вимірювання міграцій населення.
4. Історія виникнення міграцій, масові переселення до ХХ ст.
5. Характеристика сучасних міграційних рухів.
6. Міграції в Україні.
7. Історія формування Західної української діаспори.
8. Історія формування Східної української діаспори.

Рекомендована література:

1. Влах М. Географія населення: словник-довідник. Л. : Видав, центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005.
2. Гудзеляк І. І. Географія населення: навч. Посібник І. І. Гудзеляк. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 126 с.
3. Джаман В. О., Круль В. П., Чернюх Г. Я. Демогеографія. Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2002.
4. Заставецька О. В., Заставецький Б. І. Географія населення України: Навч. Посібник. Тернопіль, 2007.
5. Прибиткова І. М. Основи демографії. К.: АртЕк, 1995.

ПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ

1. Які ви знаєте джерела для визначення чисельності населення і інших його демографічних показників
2. Поняття про типи відтворення населення.
3. Характеристика факторів, що впливають на величину народжуваності,

- смертності, природного приросту.
4. Головні елементи політики народонаселення.
 5. Найбільші країни світу за чисельністю населення, в т.ч. в Європі, Азії, Африці, Америці.
 6. Сучасні тенденції зміни чисельності населення у країнах світу.
 7. Динаміка народжуваності, смертності, природного приросту в країнах різного типу.
 8. Основні риси динаміки населення України в XIX-XX ст.
 9. В чому полягає значення показників складу населення за статтю і віком.
 10. Що таке вікова, статеві-вікова піраміда?
 11. Вплив на вікову структуру населення воєн, епідемій, економічних криз.
 12. Характеристика основних територіальних відмінностей у віковому складі населення світу.
 13. Віковий склад населення країн різного соціально-економічного типу.
 14. Основні територіальні відмінності у віковому і статевому складі населення України.
 15. Основні територіальні відмінності в чисельності чоловіків і жінок у світі, в Україні.
 16. Залежність вікового і статевого складу населення від типу відтворення.
 17. Характеристика теорій народонаселення.
 18. Раси як антропо-біологічна, історична та ареальна спільність.
 19. Соціологічні теорії про расові процеси.
 20. Поділ населення світу на раси основні та перехідні.
 21. Поняття про форми етнічної спільності людей.
 22. Фактори, що впливають на формування етносу.
 23. Етнічні процеси.
 24. Класифікація народів.
 25. Мовні сім'ї.
 26. Історія формування української нації.
 27. Національний та мовний склад населення України.
 28. Розселення українців за межами України.
 29. Причини і особливості міграції з України в різний час.
 30. Суть поняття "трудові ресурси", "робоча сила".
 31. Економічно активне населення.
 32. Зайняте населення.
 33. Використання трудових ресурсів у різних частинах світу.
 34. Соціальний склад та освітній рівень населення.
 35. Співвідношення між поняттями "розміщення населення", "розселення населення", "територіальна організація населення".
 36. Природні та соціально-економічні фактори розселення населення.
 37. Закономірності розселення.
 38. Концепції розселення населення.
 39. Відмінності в густоті населення світу.
 40. Історія виникнення та формування міст.
 41. Класифікація та типологія міст.
 42. Групові форми міського розселення.

43. Агломерації. Конурбації.
44. Мегаполіси.
45. Міське розселення України.
46. Природні та соціально-економічні фактори, що впливають на формування сільського розселення.
47. Класифікація та типологія сільських поселень, їх поширення в світі.
48. Розвиток сільського розселення в Україні.
49. Історичні аспекти соціально-економічної політики стосовно сільської місцевості та сільського розселення в Україні.
50. Сучасні тенденції соціально-економічного розвитку села в Україні.
51. Сучасне трактування поняття "система розселення".
52. Форми розселення населення і їх поширення у світі.
53. Типи населених пунктів, їх трактування в різних країнах світу.
54. Районування розселення.
55. Суть поняття "міграції населення".
56. Особливості сучасних міграційних рухів.
57. Види міграцій за напрямками, причинами, формами, тривалістю.
58. Особливості минулих і сучасних міжконтинентальних і регіональних міграцій.
59. Особливості міграційних потоків в Україні.
60. Маятникові міграції населення.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Влах М. Географія населення: Словник-довідник. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005.
2. Гладкий О. В./, С. І. Ішук. Географія міст. Геоурбаністика. Підручник. К. : ПАЛИВОДА А.В., 2014. 300 с.
3. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії : Підручник. К. : Либідь, 1996.
4. Гудзеляк І. І. Географія населення : навч. Посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 126 с.
5. Гукалова І. В. Якість життя населення України : суспільно-географічна концептуалізація. Монографія. К.: МВС України, 2009.
6. Де Блій Г., Муллер П., Шаблій О. Географія: Світи, регіони, концепти / Переклад з англ., за редакцією і з співучастю О. Шаблія. К. : Либідь, 2004.
7. Джаман В. О., Круль В. П., Чернюх Г. Я. Демогеографія. Навчальний посібник. Чернівці: Рута, 2002.
8. Дністрянський М. С. Етногеографія України : Навчальний посібник. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008.
9. Доценко А. І. Розселення в Україні : проблеми і перспективи / Під ред. Б. М. Данилишина. К.: РВПС України НАН України, 2006.
10. Дронова О. Л. Геоурбаністика : навч. посіб. К. : Видавничополіграфічний центр "Київський університет", 2014. 419 с.
11. Економічна і соціальна географія світу : Навч. посібник / За ред. Кузика С. П. Львів: Світ, 2002.

12. Заставний Ф. Д. Україна. Природа, населення, економіка. Львів : Апріорі, 2011.
13. Зінич В. Т. Сучасні етнодемографічні процеси в Україні. К.: РВПС України НАН України, 2004.
14. Кубійович В. Наукові праці / За ред. О. Шаблія. Львів : Фенікс, 1996. Т.1-2.
15. Поручинська І. В., Поручинський В. І., Слащук А. М., Король П. П. Демографічна ситуація Північно-Західного економічного району : оцінка стану, акценти державного регулювання. Монографія. 2020. 150 с.
16. Поручинська І. В., Поручинський В. І., Слащук А. М., Сосницька Я. С. Історія становлення і розвитку демографічних знань в Україні. *Львівська суспільно-географічна школа: історія, теорія, українознавчі студії: матеріали Всеукраїнської наукової конференції з участю закордонних учених, присвяченої 70-річчю кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету імені Івана Франка (м. Львів, 19-20 листопада 2015 р.)* [відп. ред.: проф. О. І. Шаблій]. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2015. С. 427-432.
17. Поручинський В. І., Поручинська І. В., Слащук А. М., Мельничук М. М. Система розселення Волинської області в умовах трансформації суспільства: монографія. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2015. 193 с.
18. Поручинський В. І., Слащук А. М. Основні методи суспільно-географічного дослідження системи розселення. *Географія, екологія, туризм: теорія, методологія, практика*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю географічного факультету Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (21-23 травня 2015 р.). Тернопіль: СМП "Тайп", 2015. С. 169-171.
19. Сюткін С. І. Географія населення: Курс лекцій для студентів природничо-географічних факультетів інститутів та університетів. Суми: СумДПУ ім. С. Макаренка, 2002.
20. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії: Навч. посібник. Одеса: Астропринт, 2009.
21. Україна. Огляд урбанізації. Міжнародний банк реконструкції та розвитку / Світовий банк, 2015. 195 с.
22. Цапок С. О. Поліетнічна експозиція світу у фокусі сучасних демовідтворювальних та міграційних процесів: монографія. Львів: Апріорі, 2017.
23. Шаблій О. І. Суспільна географія: у 2-х кн. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2015.

Природний рух населення за 1 січня 2020 року: коефіцієнти народжуваності і смертності, природного приросту, шлюбності та розлучуваності (на 1000 осіб)

Регіон	Народжені	Померлі	Природний приріст	Кількість померлих у віці до 1 року*	Шлюби	Розлучення
Україна	8,7	14,8	-6,1	7,0	6,0	3,9
АР Крим	—	—	—	—	—	—
Вінницька	8,1	15,5	-7,4	6,0	5,7	4,0
Волинська	10,9	13,2	-2,3	7,6	5,9	3,2
Дніпропетровська	7,8	16,3	-8,5	9,0	5,9	4,7
Донецька	—	—	—	7,2	—	—
Житомирська	8,7	16,5	-7,8	6,9	5,4	3,9
Закарпатська	11,0	12,2	-1,2	10,4	5,9	2,3
Запорізька	7,4	16,3	-8,9	8,2	5,6	4,4
Івано-Франківська	9,2	12,7	-3,5	6,2	5,6	3,4
Київська	8,7	16,3	-7,6	4,7	6,4	4,5
Кіровоградська	7,4	16,3	-8,9	7,9	4,7	4,2
Луганська	—	—	—	6,2	—	—
Львівська	9,2	13,0	-3,8	7,0	5,9	2,9
Миколаївська	8,0	15,1	-7,1	7,9	5,6	4,0
Одеська	9,7	14,1	-4,4	7,6	6,8	3,6
Полтавська	7,2	16,8	-9,6	5,0	5,5	4,8
Рівненська	11,5	12,5	-1,0	6,4	5,4	3,0
Сумська	6,5	16,4	-9,9	4,5	4,7	4,4
Тернопільська	8,1	14,3	-6,2	6,3	5,3	3,4
Харківська	7,3	15,9	-8,6	7,0	6,0	4,4
Херсонська	8,7	15,5	-6,8	8,4	5,6	3,6
Хмельницька	8,4	15,5	-7,1	6,4	5,6	4,3
Черкаська	7,1	16,6	-9,5	9,1	5,1	4,5
Чернівецька	9,6	12,4	-2,8	8,1	5,8	3,3
Чернігівська	6,8	19,1	-12,3	7,6	5,0	4,7
Київ	11,8	11,0	0,8	5,3	9,0	3,8

* У розрахунку на 1000 живонароджених

Тривалість життя по Україні за 1991-2019 рр.

Період за який розраховані показники (роки)	Середня очікувана тривалість життя при народженні, обидві статі, років	У тому числі	
		чоловіки	жінки
1991-1992	69,54	64,62	74,21
1992-1993	68,97	63,81	73,98
1993-1994	68,29	63,16	73,35
1994-1995	67,66	62,39	72,95
1995-1996	66,79	61,22	72,54
1996-1997	67,08	61,52	72,80
1997-1998	67,66	62,23	73,19
1998-1999	68,50	63,17	73,84
1999-2000	68,07	62,62	73,61
2000-2001	67,72	62,10	73,53
2001-2002	67,89	62,32	73,63
2002-2003	68,32	62,70	74,13
2003-2004	68,24	62,64	74,06
2004-2005	68,22	68,60	74,05
2005-2006	67,96	62,23	73,97
2006-2007	68,10	62,38	74,06
2007-2008	68,25	62,51	74,22
2008-2009	68,27	62,51	74,28
2009-2010	69,29	63,79	74,86
2010-2011	70,44	65,28	75,50
2011-2012	71,02	65,98	75,88
2012-2013	71,15	66,11	76,02
2013-2014	71,37	66,34	76,22
2014-2015	71,37	66,25	76,37
2015-2016	71,38	66,37	76,25
2016-2017	71,68	66,73	76,46
2017-2018	71,98	67,02	76,78
2018-2019	71,76	66,69	76,72

*Середня очікувана тривалість життя при народженні – кількість років, які в середньому належить прожити поколінню новонароджених за умови, що протягом всього життя цього покоління (при переході його від одного віку до іншого) рівень смертності буде дорівнювати сучасному рівню смертності населення в окремих вікових групах. Розраховується у таблицях смертності.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

СЛАЩУК АНДРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ
ПОРУЧИНСЬКА ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

ЛОГІСТИКА З ОСНОВАМИ ГЕОЛОГІСТИКИ

ВИДАННЯ ДРУКУЄТЬСЯ В АВТОРСЬКІЙ РЕДАКЦІЇ
ВЕРСТКА І. В. ПОРУЧИНСЬКА

Формат 60x84 1/16. Обсяг ____ ум. друк. арк., ____ обл.-вид.арк.

Наклад ____ пр. Зам. ____ . Виговлювач – _____

(_____)

Свідоцтво Держ.комітету телебачення та радіомовлення України

№ _____ від _____ р.